

Os axentes do territorio

2. OS AXENTES DO TERRITORIO

2.1. Grupo de desenvolvemento rural Mariñas Betanzos

A Asociación de Desenvolvemento Rural Mariñas Betanzos é a responsable da aplicación do programa LEADER no territorio da Reserva da Biosfera das Mariñas Coruñesas e Terras do Mandeo (RB-MCTM) constituíndose así como un Grupo de Desenvolvemento Rural. Ademais, é a entidade xestora da Reserva.

Os grupos de desenvolvemento rural son entidades dinamizadoras do medio rural e claves no referente ás políticas de fixación da poboación e contribúen directamente á loita contra a desocupación do agro e o seu abandono. Nese senso, no seu Plan Estratéxico 2023 -2032, a Reserva da Biosfera das Mariñas Coruñesas e Terras do Mandeo dá prioridade a liñas de actuación relacionadas coa promoción da fixación de poboación nas zonas máis rurais da Reserva, así como a incorporación de novas persoas a vivir da agricultura (Novos entrantes) ou o fomento do consumo de produtos de temporada, ecolóxicos e de proximidade en comedores colectivos, como ferramenta para mitigar o cambio climático e a creación de emprego.

Dende a Asociación ofrécese información xenérica para facilitar o acceso a recursos do territorio (dende inmobiliarias para o aluguer de vivenda, tendas e agro servizos próximos, outras oficinas de apoio, etc.) pero tamén específica, poñendo incluso en contacto directo ás persoas novas entrantes con puntos de información e informantes locais. Así, podemos axudar a superar barreiras que as persoas entrantes por si soas non poderían superar, aínda que chegasen a coñecer a estes axentes ou informantes locais.

A integración nos fluxos de información local é unha oportunidade para o desenvolvemento das actividades de NE, que se irá introducindo no contexto local e as súas dinámicas pouco a pouco. Tamén o é para comezar a indagar a

posible acollida da nova iniciativa e, de se-lo caso, aproveitar para resaltar o positivo que a mesma pode aportar para a zona. Gañar apoio da veciñanza e axentes locais nas primeiras etapas é algo dun gran valor estratéxico.

Os GDR colaboran na xestión da medida LEADER da Unión Europea, que se aplica en zonas rurais mediante fondos FEADER, entidades que compren e executan a metodoloxía LEADER que se leva a cabo a través de “procesos de abaixo cara arriba”. Os GDR están constituídos por unha asociación ou Grupo de Acción Local que agrupa a organismos públicos (concellos), e colectivos de representación social, veciñal, empresarial, asociacións, etc. do territorio que abarca o GDR. No caso do GDR23, trátase da Asociación de Desenvolvemento Rural Mariñas Betanzos, que é tamén o Órgano Xestor da Reserva de Biosfera Mariñas Coruñesas.

Os GDR deseñan unha estratexia para o territorio para un período LEADER concreto co fin de que xurdan proxectos que se poidan financiar con fondos do programa. As liñas de actuación prioritarias de cada GDR recóllense nestas estratexias de desenvolvemento local (EDLP) para cada período de programación.

As axudas poden ser solicitadas por persoas físicas ou xurídicas de carácter privado, por entidades públicas de carácter local ou comarcal (concellos, mancomunidades, consorcios e entidades independentes das anteriores) e por comunidades de montes veciñais en man común e as súas mancomunidades.

Os proxectos que poden recibir axudas deben estar localizados no ámbito territorial do GDR, ser viables técnica e financeiramente (e, no caso de ser produtivos, tamén deben ser viables economicamente), teñen que cumprir coa normativa sectorial aplicable, non estar iniciados cando se presente a solicitude para a subvención e poder ser encadrados na estratexia de desenvolvemento aprobada polo GDR.

Na maioría dos GDR as liñas de desenvolvemento do plan 2014 - 2020 perseguían uns obxectivos de inserción de mozos no rural e fixación de poboación en si. Na súa estratexia 2023 - 2027 manteñen unha alta prioridade a proxectos que vaian dirixidos a promover un modelo alimentario máis sostible e aqueles que teñan encaixe no [Plan de Xestión 2023 - 2032](#) da Reserva da Biosfera MCeTM.

Os GDR Seitura 22, Limia-Arnoia, Mariñas-Betanzos, Terra Cha e EU Rural puxeron en marcha o proxecto [Nó Rural](#) unha rede para animar a incorporación de persoas no sector primario, fomentar o emprendemento e a mellora da empregabilidade, conectando as empresas das áreas rurais e o talento da mocidade, mellorar a coordinación e o traballo en rede das administracións públicas, empresas, centros educativos e universidades.

Figura 1. Territorio da Reserva da Biosfera das Mariñas Coruñesas e Terras do Mandeo

Así, dende a Asociación Mariñas Betanzos (RB MCTM) **apoiamos a novos entrantes do seguinte xeito:**

- **Informando.** Proporcionase información xeral de interese para o novo entrante, en diferentes ámbitos relevantes, adaptada ao noso territorio e para o sector da avicultura artesanal. Por exemplo, sobre:
  - **Acceso a terra:** oferta da zona, características das terras dispoñibles, modelos de contratos...
- **Recursos formativos e informativos:** accións formativas ofertadas por diferentes axentes en diferentes ámbitos, guías ou materiais técnicos dispoñibles e de utilidade para os NE .
- Posibilidades de financiación, axudas e subvencións de interese para o comezo do proxecto.
- **Información xenérica sobre axentes ou entidades que presten apoio especializado concreto:** solicitude de

axudas, elaboración de proxectos, elaboración de plan de empresa, etc.

- **Facilitando.** Tamén se elabora información *ad hoc* para situacións concretas, en función do perfil e necesidades da NE en cuestión. Para iso precisase dun maior coñecemento do proxecto da persoa NE e, polo tanto, esixe unha maior interacción con elas e dedicación, particularizada a cada caso. Por exemplo:
  - **Podemos organizar e/ou impartir accións de formación** para as persoas NE relevantes para a produción de avicultura artesanal
  - **Informamos sobre outros axentes da contorna que prestan apoio especializado concreto:** solicitude de axudas, elaboración de proxectos, elaboración de plan de empresa etc. Isto abórdase no seguinte apartado.

2.2. Os axentes interlocutores

Nesta sección recóllese unha listaxe de axentes e **interlocutores adicionais que poden acompañar ás persoas novas entrantes durante o proceso de instalación no territorio da RB MCE^{TM}**. Describimos as súas fortalezas principais e a localización espacial no territorio.

- Entidades de aconsellamento.
- Oficinas Rurais.
- Técnicos locais de emprego.
- Rede de polos de emprendemento e apoio ao emprego.
- Cooperativas Agrarias
- Organizacións profesionais agrarias
- Consellos reguladores
- Outras entidades de apoio ao emprendemento.

2.2.1. Entidades de aconsellamento

As entidades de aconsellamento son, no caso galego, entidades privadas que se dedican a aconsellar ás persoas agricultoras sobre a xestión de terras e explotacións.

A Xunta de Galicia conta cun rexistro de entidades con servizo de asesoramento e xestión. Este rexistro recibe o nome de **RESAXEGA** e o acceso realízase a través da seguinte ligazón: <https://ovmediorural.xunta.gal/es/tramites/resaxega#>

No caso das entidades inscritas no RESAXEGA que presten servizo a explotacións agrarias, a actividade de aconsellamento vai desde o diagnóstico da situación á proposta e execución de melloras relativas a:

- Requisitos legais de xestión, relativos a saúde pública, sanidade animal, sanidade vexetal, medio ambiente e benestar dos animais.
- Boas condicións agrarias e ambientais.
- Normas relativas á seguridade laboral segundo a lexislación comunitaria
- As relacionadas co inicio da súa actividade, no caso de persoas agricultoras mozas.
- A información correspondente ás medidas de acción positiva desde a vertente de xénero.

No territorio da RB MCE^{TM} encontramos as seguintes entidades de asesoramento rexistradas no **RESAXEGA**:

- O Grupo de Desenvolvemento Rural Mariñas Betanzos (Abegondo) - info@marinasbetanzos.gal - 981 669 541
- Aimer Agronomía S.L.U (Curtis) - ingenieria@aimer.es - aimer@aimer.es - 981 777 107
- Coop. Agraria provincial da Coruña (Arteixo) - capcoruna@capcoruna.com - 981 647560

Fóra do territorio, pero de interese pola proximidade ou pola especificade da agricultura artesanal, destacamos:

- Asociación de Gandeiros de Canle (A Coruña) - gandeiros.acanle@gmail.com
- Melisanto SGC (Melide) - info@melisantos.com - 981506026
- ADSGESTION, SCG (Guitiriz) - adsgestion@adsgestion.com - 982370142
  - Coba de Vales SCG (Mesía)
  - AGRIS SCG (Friol)
  - CODEGUI SCG (Guitiriz)
  - Agrotécnica Friol S.L.U. (Friol)
  - AVIMÓS - asociacion@avimos.org - 634 54 86 00. Pola súa relevancia para a avicultura artesanal, apórtase máis información nun apartado posterior.

Complementariamente, desde o ano 2021 comezou a funcionar a [Asociación de Asesores Rurais de Galicia](#), que reúne a profesionais con especialización no ámbito da agricultura, gandería, silvicultura, xestión económica ou desenvolvemento rural e que realizan labores de aconsellamento ás explotacións agrogandeiras. A través deles é posible contactar con expertos en diferentes tipoloxías de explotacións agrogandeiras capaces de acompañar as iniciativas dos NE nas diferentes fases do seu proxecto de implantación.

2.2.2. Oficinas Rurais da Consellería do Medio Rural.

Trátase das antigas Oficinas Agrarias Comarcais. Teñen como función principal prestar apoio administrativo, e en ocasións técnico, ás actuacións da Consellería do Medio Rural en materia agrogandeira. No territorio da Reserva da Biosfera “Mariñas Coruñesas e Terras do Mandeo” existen tres Oficinas Rurais, situadas nos concellos de Cambre, Betanzos e Curtis.

Aos efectos da avicultura artesanal o persoal das OR é o responsable de tramitar as altas nos rexistros gandeiros e de explotación, así como

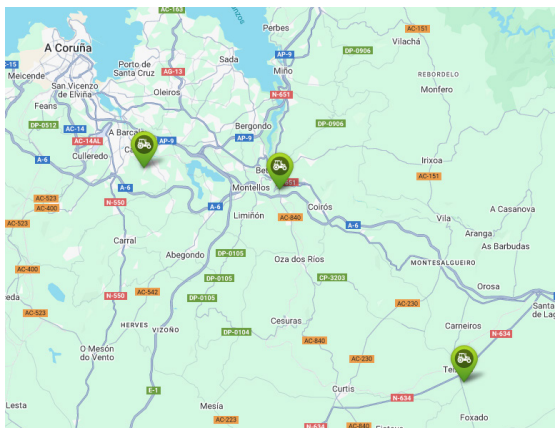
de informar sobre a diferente normativa sectorial de aplicación. A este respecto, nas OR atópanse os Servizos Veterinarios Oficiais da Consellería, a onde é recomendable acudir para ter información actualizada da normativa en materia de sanidade e benestar animal, moita dela de obrigado cumprimento e que condiciona outros aspectos do deseño da proxecto (comezando pola propia ubicación da granxa). Estas Oficinas tamén son os lugares prioritarios para informarse e tramitar, de se-lo caso, as axudas da Política Agrícola Común, como as axudas á incorporación de novos agricultores, entre outras. Nalgúns casos, tamén ofrecen un acompañamento integral nos novos proxectos de incorporación na agricultura, algo que pode ser de gran interese para a persoa NE.

Os datos de contacto destas oficinas pódense consultar na páxina de [datos abertos](#) da Xunta de Galicia, onde tamén se dispón dun buscador que permite localizar as oficinas nun [mapa](#).

As Oficinas Rurais que encontramos no noso territorio son:

- Oficina Rural de Cambre - oac.seca.cambre@xunta.gal - 981674627. Os seus concellos de actuación son Arteixo, Culleredo, Cambre, Oleiros, Abegondo, Carral e Bergondo.
- Oficina Rural de Betanzos - (oac.seca.betanzos@xunta.gal - 881960206) Os seus concellos de actuación son Betanzos, Paderne, Miño, Irixoa, Coirós e Oza – Cesuras.
- Oficina Rural de Curtis - oac.seca.teixeiro@xunta.gal - 881880641. Os seus concellos de actuación son Aranga, Curtis e Sobrado.
- Tamén existe a [Oficina Virtual do Medio Rural](#), que se crea co obxectivo de simplificar a relación da cidadanía e as empresas coa Administración no ámbito do Medio Rural, mediante a prestación de servizos online e xestións administrativas de acceso único. A través da mesma pódense realizar numerosos trámites e solicitudes.

Figura 2. Localización das oficinas agrarias.

Fonte: [Servizos no mapa - Xunta de Galicia](#)

2.2.3. Técnicos locais de emprego

A Rede [XATemplo](#) é a rede de apoio ao emprego, emprendemento e desenvolvemento a nivel local en Galicia, con axentes tanto públicos como privados, e cuxas funcións inclúen:

- Promoción do emprendemento como oportunidade de emprego.
- Asesoramento e acompañamento na posta en marcha dos proxectos de empresa.
- Apoio en xestión empresarial para empresas xa constituídas durante as súas primeiras etapas de funcionamento.
- Identificación e difusión no territorio de novas oportunidades de negocio e de emprego.
- Dinamización de recursos infrautilizados e de iniciativas innovadoras para a xeración de emprego.
- Difusión e estímulo de oportunidades de creación de actividade entre as persoas desempregadas, promotoras e emprendedoras, así como de institucións colaboradoras.
- E outras actividades que contribúan á promoción e implantación de políticas activas de emprego, relacionadas coa creación de actividade empresarial apegada ao territorio.

Poñen a disposición [unha plataforma](#) de busca en liña co persoal técnico de cada lugar. Neste base de datos pódese buscar, en función da provincia e concello, o tipo de asesoramento e a entidade a que pertence.

Neste intre os técnicos locais de emprego cos que conta o territorio son:

- Concello de Abegondo: José Manuel Rodríguez Costa. 981647996; 608366854. adl@abegondo.gal
- Concello de Aranga: María del Pilar 981793551 pilar.lage@aranga.gal
- Concello de Arteixo: Cesar Rodríguez Ventureira (9816405 cesar.rodriguez@arteixo.org)
- Concello de Bergondo: Alberto Rilo Nogueira 981791252 alberto.rilo@bergondo.gal
- Concello de Miño: Mre Angeles Pantin Morado
- Concello de Cambre: Beatriz Castro Pico 981613196 beatrizcastro@cambre.org
- Concello de Culleredo: Mireia [981664204 mireia.garciaastro@culleredo.es](mailto:mireia.garciaastro@culleredo.es)
- Concello de Coiros
María José Dobén Farald 981796414 maria@coiros.es
Pablo 981796414 pablo@coiros.es
- Concello de Sobrado dos Monxes: Oscar [981787508; oscar.ramos@sobrado.es](mailto:oscar.ramos@sobrado.es)
- Concello de Oleiros: Bárbara Caramés Abeijón
- Concello de Oza – Cesuras: Beatriz Seoane Perez: [981792000 beatriz.seoane@concellodeozacesuras.es](mailto:beatriz.seoane@concellodeozacesuras.es)
- Maria Carmen Vazquez Juncal 981732000 carmen.vazquez@concellodeozacesuras.es
Mre Sandra Nuñez 981792001 sandra.sanchez@concellodeozacesuras.es
- Concello de Paderne: 981797001 pamela.anido@concellodepaderne.com

2.2.4. Rede de polos de emprendemento e apoio ó emprego

Os Polos de Emprendemento e Apoio ao Emprego son oficinas con persoal técnico asesor distribuídos por toda a xeografía galega. Traballan para impulsar e consolidar proxectos de emprendemento que teñan unha vinculación coa súa área ou contorna, ofrecendo un acompañamento e asesoramento continuado. Contan todos cunha metodoloxía común, pero adaptada a cada proxecto en titorización.

Figura 3. Portal XATEmprego

Fonte: <https://es.xatemprego.gal/info/la-red-xatemprego>

O persoal dos Polos de Emprendemento do territorio poden axudar a madurar a idea do proxecto así como a desenvolver o plan de explotación para guiar a posta en marcha da nova explotación avícola. Por iso, aínda que non están especializados especificamente na agricultura, pórse en contacto con algún deles é de gran utilidade nas primeiras fases da iniciativa, sobre todo se non se ten experiencia empresarial previa.

Dende os polos préstaselle axuda a ideas que aínda non están postas en marcha, proxectos en funcionamento que queren mellorar, ou mesmo persoas que queren emprender pero non contan cunha idea de negocio.

A rede de polos ofrece, ademais do apoio personalizado, numerosas ferramentas gratuítas de apoio aos emprendedores:

- Ferramenta SIE (Sistema de intelixencia territorial para o emprendemento) de análise da contorna.

- O programa retorna, que é un paquete de medidas co obxectivo de favorecer a integración no mercado laboral das persoas retornadas.
- A sección de axudas para emprendemento.
- Accións de formación, difusión e networking para emprendedores.

Se a persoa emprendedora non conta cun polo no seu territorio pode recibir a mesma atención noutra, debido á súa metodoloxía e conexión en rede. Este servizo depende da Consellería de Promoción do Emprego e Igualdade.

Dentro do territorio contamos cos seguintes Polos:

- Polo coordinador situado no concello de Oleiros e xestionado pola Fundación Juana de Vega. (Avenida Salvador Allende, 92 San Pedro de Nós, 15176 (Oleiros) coordinacion@polosemprendemento.gal 881927528
- Polo de emprendemento de Melide; ten no seu ámbito de actuación ao concello de Sobrado. Os datos de contacto son: C/ Convento nº 1, 15800 (Melide) melide@polosemprendemento.gal 601530627
- Polo de emprendemento de Ferrol; ten no seu ámbito de actuación aos 16 concellos restantes da RB MCTM. A Cabana s/n, 15590 (Ferrol). ferrol@polosemprendemento.gal 881926494

2.2.5. Cooperativas agrarias

As cooperativas agrarias asocian titulares de explotacións agrícolas, gandeiras ou forestais, e teñen por obxecto o mellor funcionamento das explotacións, das súas persoas socias e a mellora da poboación agraria e do desenvolvemento do medio rural.

A Xunta de Galicia conta cun [mapa das cooperativas de Galicia](#) no que aparecen

todas as cooperativas galegas clasificadas segundo a súa tipoloxía.

As cooperativas galegas están agrupadas en [asociacións de cooperativas](#). Entre as asociacións de cooperativas destacamos a [AGACA](#), a Asociación Galega de Cooperativas Agroalimentarias.

AGACA ten como misión a de representar e liderar as estratexias e accións que leven ao cooperativismo agroalimentario galego a destacar en todos os niveis económicos e sociais, así como promover a competitividade das cooperativas agrarias apoiándoas a través de prestarlles o asesoramento que precisen mediante os recursos humanos e materiais dispoñibles. Todo isto co obxectivo ou a visión de conseguir un modelo de cooperativismo de maiores dimensións e máis competitivo que defenda de forma eficaz as rendas de todos os profesionais da agricultura e gandaría galegas, nun mercado globalizado, perseguindo a concentración da oferta de produtos agroalimentario e da integración cooperativa.

Os servizos ofertados en AGACA son de consultoría, formación (teórica e práctica), de seguros (conta cun servizo personalizado de calidade, profesional e con prezos competitivos a través dunha correduría de seguros referente no sector de seguros de Galicia, UCOGA), de asesoramento en calidade, hixiene e seguridade alimentaria.

AGACA conta cun buscador online que permite coñecer información sobre as cooperativas que forman. O buscador ofrece un filtro por sector, provincia e mesmo permite buscar polo nome (<https://agaca.coop/cooperativas/>). Actualmente contabilízanse máis de 200 cooperativas agroalimentarias en activo en Galicia.

No territorio da RB-MCTM localízanse varias, aínda que ningunha delas centrada especificamente na avicultura. Porén, moitas delas ofrecen produtos e servizos de interese e con frecuencia teñen tendas de subministración agrícola. Algunhas delas son tamén entidades de aconsellamento (como a

Cooperativa Agraria Provincial da Coruña, CAP).

Algunhas das cooperativas recóllense na seguinte táboa, tamén se poden localizar no visor <https://cultivanasmarinhas.gal/visor/>

NOME	Actividade
EL PLANTEL COMARCAL DE BETANZOS S. Coop. Galega	Fábrica de penso, servizos de alimentación e venda de mercancía (Verdura)
CUSOVIAME S. Coop. Galega	Fábrica de penso e venda
COPORC, S. Coop. Galega	Fábrica de penso
S.A.T. QUEINAGA	Elaboración de queixo e derivados lácteos
ALCONGAL, SOCIEDAD COOPERATIVA GALLEGA	Servizos
ARTESANOS QUESEROS DE GALICIA S. COOP. GALEGA	
IRIPA, S. COOP. GALEGA	Actividades de apoio a la agricultura, actividade gandeira e preparación posterior da colleita
RIO LAMBRE DE IRIXOA, SOCIEDAD COOPERATIVA GALEGA	Servizos cultivos non perennes
San Simon De Cela S.c.l.	
AGRIGGA CARNE SOCIEDADE COOPERATIVA GALEGA	Asociación de Produtores para comercialización.
Cabrinfolia S. Coop. Galega	Comercio ó por maior de froitas e hortalizas
CAXOCER, S. COOP. GALEGA	Apoio a agricultura e gandeiría
LÚPULO TECNOLOGÍA DE GALICIA, S.COOP.GALEGA, S.L.	Produción agrícola combinada coa produción gandeira

2.2.6. Organizacións profesionais agrarias

Son organizacións profesionais agrarias que defenden os intereses dos produtores agrarios. A súa acción realízase a través da representatividade das persoas produtoras, a interlocución, a negociación, a mobilización e a prestación de servizos.

As presentes en Galicia son Unións Agrarias (**UA**), o Sindicato Labrego Galego (**SLG**), a Asociación Agraria de Galicia (**ASAGA**) e a Federación Rural Galega (**FRUGA**).

Prestan diversos servizos ás súas persoas asociadas, sobre todo de xestión, pero tamén de aconsellamento en diferentes eidos

Algunhas delas contan cunha rede comarcal de oficinas con persoal técnico especializado.

No territorio RB MCTM atópanse as seguintes oficinas:

- **Unións Agrarias** Rúa Ramón Espiñeira, 12, 15310 Teixeira, A Coruña
- **Sindicato Labrego Galego** Rúa Cruz Verde, 7, 15319 Betanzos, A Coruña

2.2.7. Consellos Reguladores

O **Consello Regulador de Agricultura Ecolóxica de Galicia (CRAEGA)** é a autoridade de control das producións ecolóxicas en Galicia e a súa función principal é auditar e certificar os produtos agroalimentarios ecolóxicos de Galicia. Encárgase tamén de xestionar o rexistro dos operadores ecolóxicos galegos e promover o consumo de alimentos ecolóxicos e divulgar os sistemas de produción ecolóxica. Calquera persoa produtora que queira certificar a súa produción como ecolóxica ten que inscribirse no CRAEGA.

A través da propia páxina web do CRAEGA (<https://www.craega.es/>) pódese realizar a inscrición como operador en ecolóxico a través dun formulario onde tamén se pode consultar a explicación sobre como inscribirse.

Trátase dunha entidade de carácter público e sen ánimo de lucro na cal se atopan representados o sector produtor, o elaborador, o comercial e a propia administración galega (<https://www.craega.es/>).

O CRAEGA mantén a súa actividade grazas aos ingresos que proceden das cotas dos operadores tal e como se establece a normativa europea de produción ecolóxica e, ao tratarse de funcións públicas conferidas pola administración, o CRAEGA tamén pode financiarse a través das axudas da consellería competente en materia agraria.

Na mesma web pódense consultar os operadores ecolóxicos certificados, filtrando por actividade, tipo de produto ou provincia;

ou buscando o nome do operador do que se quere obter información, directamente (<https://www.craega.es/es/buscador-de-productores/>).

Existen varias organizacións coas que o CRAEGA colabora, como a SEAE (Sociedad Española de Agricultura Ecológica y Agroecología). Esta conta cunha ampla axenda de cursos para a conversión á agricultura ecolóxica (<https://agroecologia.net/agenda-de-cursos/>) pero tamén conta na súa web con guías, manuais e revistas (<https://agroecologia.net/>).

2.2.8. Asociacións de Criadores

En avicultura artesanal, a asociación de criadores máis relevante é **AVIMÓS (Asociación de Avicultores da raza Galiña de Mos)**. Fundada no ano 2001 para a recuperación, conservación e fomento da raza Galiña de Mos, colabora na coordinación de tódalas actividades que se convocan en favor da conservación e promoción da raza, sendo punto de contacto entre os avicultores interesados na mesma. Ademais, como parte do seu traballo de aconsellamento, reciben promotores de novos proxectos produtivos.

Ademais, **AVIMÓS** é actualmente a única entidade que posúe un programa sanitario colectivo aprobado polo departamento da Xunta de Galicia con competencias na materia.

Para poder ser socio de **AVIMÓS** é necesario contar con esta raza en exclusividade (por motivos do mantemento da pureza racial).

Para aquelas persoas interesadas na Galiña Piñeira, no 2019 creouse **AGALPI**, a Asociación Galega para a Recuperación, Defensa, Produción e Promoción da Galiña Piñeira, con sede en Arzúa.

2.2.9. *Outras entidades de apoio ao emprendemento.*

2.2.9.1. **Fundación Juana de Vega**

Ten en funcionamento dende fai 12 anos o [programa de apoio a empresas agroalimentarias](#), trátase dun programa de formación e mentorización semipresencial no se que presta apoio e acompañamento a 10 iniciativas emprendedoras no medio rural.

O programa está aberto a empresas existentes ou novas iniciativas nos ámbitos agroalimentario, forestal, marisqueiro e pesqueiro de Galicia, ou outros sectores da bioeconomía, así como proxectos de base tecnolóxica e servizos relacionados cos anteriores, que se desenvolven no ámbito xeográfico da Comunidade Autónoma de Galicia.

O programa ten dúas liñas diferenciadas:

- Apoio a emprendedores para desenvolver ideas empresarias ou proxecto produtivos en etapas iniciais ou de posta en valor de activos rurais improdutivo. Neste caos todos os proxectos seguen unha mesma metodoloxía de traballo e reciben formación específica nas diferente etapas de desenvolvemento da idea e do modelo de negocio.
- Apoio a proxectos empresariais en funcionamento que necesitan axuda para consolidarse ou crecer. Neste caso as empresas reciben mentorización específica en diferentes ámbitos do negocio: revisión da definición e organización estratéxica, creación dun plan comercial ou de *marketing*, revisar plans de financiamento etc.

O programa ten convocatoria anual no último trimestre do ano e non ten custo para os participantes.

2.2.8.2. **Confederación de empresarios de Galicia** (<https://ceg.es/es>)

É unha organización privada independente co principal obxectivo de fomento do sistema de iniciativa privada e a economía de mercado da comunidade autónoma galega.

Céntrase na representación e defensa dos intereses xerais do empresario antes as institucións, organismos públicos e axentes sociais. Os seus servizos son de asesoramento e información, emprego e orientación laboral, formación, igualdade, responsabilidade social e prevención, servizo de licitacións internacionais SALT. A Confederación de Empresarios de A Coruña (<https://www.cec.es/>) conta con servizos de: asesoramento xurídico laboral, economía fiscal, comunicación, formación, prevención de riscos laborais, responsabilidade social, corte arbitral do noroeste, emprego e colocación, axudas e subvencións, negociación colectiva, organización de eventos, xestión administrativa, gabinete de igualdade, creación de empresas, escaparate virtual. Tamén contan cun espazo *coworking* e desde a súa páxina dun enlace ao punto de atención ao emprendedor (<https://paelectronico.es/es-es/Paginas/PagInicio.aspx>) onde se centralizan os trámites a realizar para poñer en marcha unha empresa e se resolven dúbidas.

2.2.8.3. **Centros de formación e experimentación agraria (CFEAs).**

Estes centros ademais da formación regrada, teñen unha oferta de formación continua con cursos, impartidos durante todo o ano e orientados a agricultores e gandeiros, como os cursos de aptitude empresarial agraria, de manipulador de produtos fitosanitarios e de mellora das explotación e os cursos monográficos ou de especialización que se adaptan ás necesidades do momento.

Dentro do territorio da Reserva da Biosfera está o Centro de Formación e Experimentación Agraria de Guísamo, onde se oferta cursos

presenciais a través da súa [web](#). A maiores contan cun *programa de formación continua semipresencial e tamén telepresencial a través da plataforma de teleformación*:

- **APLICADOR DE PRODUTOS FITOSANITARIOS**
  - [Curso de Aplicador/Manipulador de Produtos Fitosanitarios. Nivel básico](#)
  - [Curso de Aplicador/Manipulador de Produtos Fitosanitarios. Nivel cualificado \(Curso Ponte\)](#)
  - [Curso de renovación do carné de nivel cualificado de Aplicador/Manipulador de Produtos Fitosanitarios](#)
- **BENESTAR ANIMAL**
  - [Capacitación en materia de Benestar Animal para Condutores/as e Coidadores/as de Vehículos de Estrada de Transporte de Animais Vivos](#)
  - [Capacitación en materia de Benestar Animal do Persoal de Explotacións Gandeiras](#)
- **GANDARÍA (Manexo, sanidade e xestión ambiental)**
  - [Formación para o persoal que traballe con Gando Avícola](#)

2.2.8.4. Centros de investigación (CIAM, LAFIGA, BANCO DE GERMOPLASMA)

Dentro do noso territorio destacamos o Centro de Investigación Agrarias de Mabegondo ([CIAM](#)) cuxa función principal é a investigación e a transferencia do coñecemento. Proporciona algúns servizos de interese para os novos produtores, como pode ser a realización de análise de solos, de pragas e de enfermidades. Ademais en determinados ámbitos a persoa gandeira pode establecer convenios para a experimentación nas súas fincas.

2.2.8.5. Vendedoras/es de aves en ecolóxico

No caso da avicultura artesanal e se queremos rexistrar a nosa produción en ecolóxico é necesario contar cun centro certificado para a compra dos animais. De non contar con esta

posibilidade, poderíanse incorporar aves de menos de tres días e levar a cabo o preceptivo protocolo de vacinación. No caso da avicultura ecolóxica [Rosales Grupo Avícola SL](#) conta con cinco explotacións certificadas en ecolóxico para subministrar galiñas poñedoras ecolóxicas.

2.2.8.6. Criadores/as con dispoñibilidade de exemplares de Galiña de Mos

A Asociación de Avicultores da Raza Mos (AVIMOS) mantén a disposición do usuario unha relación de avicultores con dispoñibilidade de stock para a venda de exemplares desta raza autóctona. Podes acceder o listaxe de produtores no seguinte enlace:

http://www.avimos.org/ventas_de_ejemplares.html

2.2.8.7. Envasado de ovos en ecolóxico

Para poder comercializar os ovos en ecolóxico a través de venda indirecta é necesario o seu mercado e etiquetado a través de envasadoras rexistradas e certificadas. No territorio da RdB ou o seu entorno atopamos as seguintes:

- Ares Pintor, José Ángel Envasado de huevos Eggs packaging Rivas, n.º 2 - Ciudadela 15813 Sobrado - A CORUÑA Tel. 676807505 avicolajobe@gmail.com
- Asociación Raiña Paraiso. Raiña - Cabrui, Mesía 15685, A Coruña. asociacionraina@gmail.com
- S.A.T. Prado Picado Portoseco - Santaia - Teixeira, Curtis 15310, A Coruña 653140787, rocio_prado_picado@hotmail.com

2.2.8.8. Matadoiros con liña de sacrificio en ecolóxico

Para poder sacrificar os animais pódese contar con matadoiros que contén con liña avícola, ou

realizar o sacrificio dos animais na propia explotación cuns condicionantes ([ver apartado 4.5.2](#))

No territorio da Reserva da Biosfera Mariñas Coruñesas e Terras do Mandeo e arredores non hai matadoiros con liña avícola. O matadoiro e sa de despece Aves Suave SL, sito no municipio de Lugo, conta con liña avícola e ademais certificación en ecolóxico. Outro cercano, sen certificación ecolóxica, é [Avigrao. Avícola Grao](#), S.L.U., situado no Parque Empresarial de la Madanela, P.107-108, 15800 Melide, A Coruña. 981506485.

2.2.8.9. Comunidades e mancomunidades de Montes Veciñais en Man Común

Un Monte Veciñal en Man Común (MVMC) é unha forma de propiedade privada colectiva da que son propietarios a veciñanza, a comunidade, con casa aberta e residencia habitual na parroquia, lugar ou asentamento no que se atope o monte. Cunha presenza moi significativa noutras áreas de Galicia, a extensión ocupada por MVMC na RdB MBTM é limitada. Porén, naquelas parroquias nas que existe, o MVMC son un recurso territorial de gran interese e as súas Comunidades xestoras, polo tanto, actores relevantes a coñecer.

Os MVMC poden realizar a xestión directa dos recursos a través da comunidade ou ceder a xestión do monte veciñal a terceiros, ben contratando servizos técnicos de xestión, mediante convenios e consorcios coa administración forestal, ben mediante convenios con entidades privadas.

O obxectivo non é exclusivamente mellorar a explotación forestal e de biomasa, senón tamén compatibilizar con outros usos que a multifuncionalidade de cada monte pode ofrecer, como o aproveitamento gandeiro (mediante proxectos silvopastorais), produción de cogomelos, castañas ou outro tipo de froitos do bosque e potenciar zonas

recreativas e rutas de sendeirismo, programas de educación ambiental dirixidos, etc.

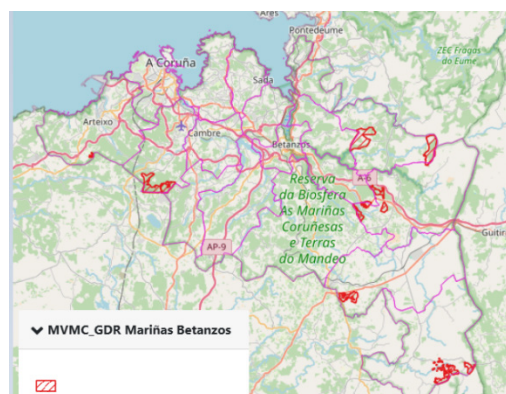
Este tipo de aproveitamentos diferente do forestal, poden ser unha oportunidade de implantación de empresas de NE.

A Xunta de Galicia recolle na súa páxina web [un buscador](#) que permite localizar os montes veciñais en man común (MVMC) por provincia, parroquia ou polo nome do monte, pero non se dá información específica das características produtivas do mesmo. Ademais pode consultarse graficamente a través da cartografía da xunta no [Plan Básico Autonómico](#).

No territorio de Mariñas Betanzos contamos cos seguintes Montes Veciñais en Man Común (MVMC)

- MVMC San Antón (Concello de Irixoa).
- MVMC Tras das Peñas (Concello de Irixoa).
- MVMC Raño (Concello de Irixoa).
- MVMC O Castelo (Concello de Culleredo).
- MVMC Xalo (Concello de Culleredo).
- MVMC da Graña, da Pedra e de San Roque (Concello de Arteixo).
- MVMC Cheira (Concello de Curtis).
- MVMC do gato, de pena branca e pena fondoira, da cantarela, penas boas e penas do castelo (Concello de Aranga).
- MVMC Marina Calzada e Agre (Concello de Aranga).
- MVMC San Miguel de Codesoso (Concello de Sobrado dos Monxes).

Figura 4. Localización dos MVMC.

Fonte: <https://cultivanasmariñas.gal/visor/>

5. RECURSOS E FERRAMENTAS

RECURSO	POSIBILIDADES	TIPOLOXÍA
Oficina Virtual Gandeira (OVGAN)	A Oficina Virtual de Gandaría é unha xanela de atención ao sector gandeiro. Permiten consultar información e realizar trámites administrativos. Está dirixida fundamentalmente ás persoas gandeiras, pero tamén a operadores comerciais, integradoras e comercializadoras do sector ou determinados colectivos de veterinarios.	Oficina Virtual
Oficina Virtual do Medio Rural	Ten como obxectivo simplificar a relación da cidadanía e as empresas coa administración no ámbito do Medio Rural, mediante a prestación de servizos online de acceso único. Non se trata dunha sede electrónica, é un portal web con contidos informativos e non se precisa de autenticación.	Oficina virtual
Mapa de empndemento	<p>Páxina web de Xunta de Galicia con información específica para as persoas emprendedoras</p> <p>https://www.mapaempndemento.gal/</p> <p>A paxina fornece varios mapas e un directorio de Entidades de Apoio ao Empndemento, ademais dunha guía de recursos e programas</p>	Buscador
Guías para o desenvolvemento de espazos test agrarios	<p>→ Guía metodológica para la creación de un espacio test agrario</p> <p>→ The Farm Incubator Toolkit</p> <p>→ Acompagner la creation des espaces test agricoles</p>	Guías

RECURSO	POSIBILIDADES	TIPOLOXÍA
Guías de xestión cooperativa	Material útil para as diferentes áreas da empresa cooperativa: Contable, Fiscal, Laboral, Organizacional y Social. Unión de Cooperativas (Espazocoop).	Guías
Rede Xatemprego	Conta cun buscador de persoal técnico de apoio e outro de axudas, así como un aula virtual con algúns cursos online de acceso gratuíto.	Buscador de axudas, recursos formativos
Recursos da Rede de Polos de Apoio ao Emprendemento	A Rede oferta unha ampla gama de accións de formación en diferente modalidades de actividades de networking que recollen nun calendario , así como o acceso á ferramenta SIE (Sistema de Intelixencia Territorial, Anexo 6) para o Emprendemento, a bolsa de remuda , o Programa Retorna para persoas galegas retornadas, un conxunto de microguías de emprendemento e un buscador de axudas .	Eventos, buscador de axudas, guías.
Consolida_ES	Ferramentas web do proxecto Laces para a maduración e consolidación de proxectos empresariais no ámbito da economía social. → Plan de empresa + canvas → Plan de mellora (Diagnose de mellora e DAFO e accións de mellora)	Titoriais
AGACA	Accións formativas para o ámbito agroalimentario	Recursos formativos

RECURSO	POSIBILIDADES	TIPOLOXÍA
Red PAE (Red de puntos de atención al emprendimiento)	Facilitan a creación de novas empresas a través dos chamados Puntos de Atención ao Emprendemento (4000 en toda España). Oferta unha aula formativa con vídeos, titoriais, píldoras formativas e infografías sobre temas fiscais, laborais e mercantís.	Buscador, recursos formativos
Plataforma pyme	Ofrece unha serie de ferramentas dixitais tanto para xestionar a actividade empresarial como para fomentar o crecemento da empresa: → Plan de empresa → Elección de forma xurídica → Lenzo modelo de negocio “MODELO CANVAS”	Guías
SEAE (Sociedad Española de Agricultura Ecológica y Agroecología).	Ampla axenda de cursos para a conversión á agricultura ecolóxica, guías, manuais e revistas.	Guías, recursos formativos
Oficina virtual do emprego autónomo	Espazo integral de servizo habilitado pola Consellería de Emprego, Comercio e Emigración como instrumento para unificar e potenciar a atención ás persoas traballadoras autónomas que desenvolven a súa actividade en Galicia	Guías, recursos formativos, buscador de axudas.

RECURSO	POSIBILIDADES	TIPOLOXÍA
Catálogo Comercio de produtos artesanés	Catálogo dirixido á descrición dos trámites administrativos necesarios para iniciar unha actividade artesanal, aínda que non se recollen os aspectos relativos á constitución e posta en marcha da empresa nin os vencellados á contratación de persoal e á actividade ordinaria (tributación, Seguridade Social...), tampouco se recollen os relativos ao ámbito da prevención de riscos laborais.	Guía
Ruralidad	Plataforma dixital impulsada pola Fundación Daniel y Nina Carasso en colaboración co Centro de Estudios Rurales y de Agricultura Internacional (CERAI) . O seu obxectivo é facilitar o acceso á produción sostible de alimentos a todas as persoas interesadas neste modo de vida, con especial énfase nos Sistemas Alimentarios Territorializados (SAT).	Guía, recursos, experiencias inspiradoras
Asociación para la agricultura biodinámica en España	Plataforma web con información sobre Agricultura Biodinámica, con acceso a información xeral, recursos formativos e información sobre a certificación DEMETER	Guías, recursos formativos, redes
Asociación de Agricultura Regenerativa	Plataforma web da Asociación de Agricultura Rexenerativa Española , que inclúe o mapa de asociados e información técnica sobre o método rexenerativo.	Mapa, información técnica
Federación de Razas Autóctonas de Galicia (BOAGA)	BOAGA agrupa as asociacións de criadores de razas de gando autóctono de Galicia en perigo de extinción. Desde a súa web accédese ás páxinas das asociacións de produtores das 7 razas de bovino, ovino e cabrún e a de Galiña de Mos	Información técnica